

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ-ЮРИСТАМИ
В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ I-II РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ**

У статті висвітлюються основні компетенції з іноземної мови, якими повинен оволодіти майбутній фахівець-юрист, та принципи організації навчального процесу, спрямовані на формування цих компетенцій.

***Ключові слова:** компетенція, комунікативний, ділова англійська мова, юрист.*

Сучасний етап розвитку міжнародних зв'язків України у різних галузях господарства, входження її в європейський економічний та освітній простір зумовлює потребу в майбутніх юристах, які б вільно володіли іноземною мовою.

Юрист займає особливе місце в суспільстві. Він вирішує складні проблеми соціального, політичного, екологічного, економічного та міжнародного характеру. І тому діяльність усіх напрямків нашого суспільства практично неможлива без цілеспрямованої творчої професійної діяльності фахівців-юристів. Отже, фахівець-юрист повинен не тільки вміти спілкуватися іноземною мовою, а володіти навичками і вміннями професійного спілкування іноземною мовою, передусім ведення ділових усних та письмових переговорів англійською мовою.

Проблемам вивчення сучасних методичних підходів до навчання іноземних мов присвячені праці Е.Г. Арванитопуло, Н.Д. Галькової, І.О. Зимньої, Ю.І. Пасова та ін.

Проблеми викладання ділової іноземної мови висвітлені в публікаціях таких авторів як: О.П. Биконя, В.Д. Борщовецька, А.Й. Гордєєва, Т.М. Корж, Г.А. Гринюк, Т.М. Каменева, Л.Я. Личко, Ю.В. Манько, І.М. Мельник, І. Молоцька, Н.М. Одегова, О.П. Петрашук, О.М. Серєда, В.Ю. Соколов та ін.

Незважаючи на вагомі наукові напрацювання, питання щодо вивчення сучасних методичних підходів до навчання іноземної мови майбутніх юристів у вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації потребують подальшого дослідження. Мета цієї статті полягає у висвітленні найважливіших компетенцій, якими повинен оволодіти майбутній фахівець-юрист при вивченні іноземної мови, та принципів спрямування навчального процесу, які будуть сприяти оволодінню цими компетенціями.

У новій навчальній програмі даються ключові компетенції, що полягають в оволодінні студентами певним комплектом способів діяльності, що дозволяє людині розуміти ситуацію, досягати результатів в особистій та професійній сферах, а саме:

- мовленнєва компетенція забезпечує вироблення і вдосконалення вмінь та навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні, читанні, говорінні, письмі);
- мовна – засвоєння студентами системних знань про мову як засіб вираження думок і почуттів людини та формування мовних умінь і навичок;
- соціокультурна – засвоєння культурних і духовних цінностей свого та інших народів; норм, які регулюють стосунки між поколіннями, статями, націями, сприяють естетичному й морально-етичному розвитку;
- загальнонавчальна – формування загальнонавчальних умінь і навичок студентів, опанування стратегій, що визначають мовленнєву діяльність, передусім спрямовану на розв'язання навчальних завдань, життєвих проблем.

Зазначені компетенції формують комунікативну компетенцію особистості фахівця, у тому числі й майбутнього юриста [3, с. 99].

Система навчання іноземної мови будується на системі принципів. Так, Л.С. Панова розглядає такі дидактичні принципи: науковості, доступності і посильності, систематичності, свідомості, активності, наочності, індивідуального підходу до учнів, зв'язку теорії з практикою, взаємозв'язку виховання і навчання та ін. Докладніше розглянемо ті з них, що мають особливе значення для підготовки юриста.

Почнемо з принципу свідомості. Як відомо, метою вивчення іноземної мови є оволодіння спілкуванням цією мовою. Л.С. Панова наголошує, що при формуванні вмінь мовленнєвої

діяльності потрібно, щоб студенти добре усвідомлювали зміст мовних зразків, які вони конструюють, глибоко розуміли зміст текстів, поданих на слух або при читанні. Викладач постійно повинен турбуватись про змістовність мовлення, не допускати формального мовлення, пропонувати цікаві, інформативні тексти для аудіювання та читання.

Принцип активності, вслід за Л.С. Пановою, ми також вважаємо дуже важливим при вивченні іноземної мови майбутніми юристами. Специфіка цього предмету полягає в тому, що учні оволодівають навичками та вміннями комунікативної діяльності засобами іноземної мови, а оволодіти будь-якою діяльністю можна лише в процесі самої цієї діяльності. Отже, оволодіння іноземною мовою на всіх його етапах є діяльністю, і діяльність ця має бути активною.

Важливе значення має і принцип наочності. Оскільки студенти вивчають мову в штучних умовах, поза природним мовним оточенням, необхідно представити їм багато фрагментів мовлення, в яких вивчуваний матеріал уживається. Необхідно демонструвати багато ситуативних контекстів, пропонувати фонозаписи, тексти для читання. При формуванні мовних навичок важливо, за висловом Л.С. Панової, «оточити» студентів багатьма фрагментами дійсності, ввести їх у такі ситуації, які б спонукали їх вживати в своєму мовленні мовні одиниці, що вивчаються [4, с.12-15].

Слід підкреслити, що навчально-виховний процес здійснюється також і з опорою на спеціальні принципи навчання іноземної мови. Так, О.С. Любченко виділяє наступні спеціальні методичні принципи:

1. Принцип комунікативної спрямованості навчання, що забезпечує таку організацію навчального процесу, який веде до належного рівня практичного володіння іноземною мовою в усній і писемній формах. Слід приділяти багато уваги роботі студентів у парах, трійках та ланцюжком. Студентам бажано давати такі завдання, при яких вони навчаються починати розмову, використовуючи ініціативну репліку, правильно і швидко реагувати на ініціативну репліку співрозмовника та підтримувати бесіду.

2. Принцип ситуативності та тематичної організації навчального матеріалу вимагає створення умов для адекватної реалізації ідеї комунікативності. За змістом оволодіння мовою відбувається у межах тем, визначених програмою, а основною формою організації спілкування вважається мовленнєва ситуація.

3. Принцип діяльнісного характеру навчання, що передбачає цілеспрямоване оволодіння мовленнєвими діями з метою їх подальшого використання для розв'язання певних комунікативних завдань, забезпечуючи таким чином мовленнєву взаємодію студентів, характерну для комунікативного підходу до навчання.

4. Принцип соціокультурного спрямування навчального процесу, який забезпечується відповідними автентичними матеріалами (текстами, ілюстраціями тощо). У зміст навчання входять також лінгвокраїнознавчі знання, навички й уміння, необхідні для спілкування з носіями мови.

5. Принцип домінуючої ролі вправ і завдань підкреслює специфіку оволодіння іноземною мовою як навчальним предметом відповідно до того, що основним має бути досягнення належного рівня сформованості навичок і вмінь шляхом організації інтенсивної тренувальної діяльності. Відповідно до комунікативно орієнтованого підходу до навчання іноземних мов пріоритет надається комунікативно спрямованим завданням і вправам, які забезпечують оволодіння мовою як засобом спілкування. Проте це не означає, що у навчальному процесі ігноруються мовні вправи, які сприяють засвоєнню нормативного мовлення у фонетичному, лексичному і граматичному аспектах. Відповідно до чинних умов навчання такі вправи мають бути комунікативно спрямованими, відігравати допоміжну роль і, зазвичай, використовуватись у контексті з комунікативними завданнями і бути підпорядкованими їм [3, с. 111-113].

Так, Н.Л. Замкова вважає, що головним принципом у формуванні навичок професійної діяльності є принцип професійної спрямованості змісту та процесу навчання. Вона стверджує, що цей принцип забезпечує ефективність формування професійних якостей, а саме комунікативних умінь у майбутніх спеціалістів. «Реалізація цього принципу можлива за умов виконання чотирьох підпринципів: моделювання професійно-комунікативної поведінки в ситуаціях професійної діяльності; особистісно-орієнтованого спілкування в процесі вивчення іноземної мови; рольової організації навчального матеріалу та навчального процесу; урахування вікових та індивідуальних особливостей» [1, с. 94].

Отже, впровадження предмету «Іноземна мова за професійним спрямуванням» передбачає створення умов для його вивчення, які наближені до професійної діяльності

майбутнього юриста. Необхідною ж умовою, «яка впливає на формування професійних якостей майбутніх спеціалістів у процесі вивчення іноземної мови, є методична оснащеність навчального процесу і відбір мовного матеріалу, лінгвістичне забезпечення, набір мовленнєвих формул, вербальні і невербальні засоби, довідковий матеріал, методичні інструкції та рекомендації з курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» [1, с. 88].

Таким чином, можна стверджувати, що при викладанні іноземної мови слід враховувати як дидактичні принципи (науковості, доступності і посильності, систематичності, свідомості, активності, наочності, індивідуального підходу, зв'язку теорії з практикою, взаємозв'язку виховання і навчання та ін.), так і спеціальні принципи навчання іноземної мови (комунікативної спрямованості навчання, ситуативності та тематичної організації навчального матеріалу, діяльнісного характеру навчання, соціокультурного спрямування навчального процесу, домінуючої ролі вправ і завдань), а у вищих навчальних закладах враховується також і принцип професійної спрямованості змісту та процесу навчання.

Одним із найважливіших завдань сучасної підготовки майбутніх юристів у вищих навчальних закладах є підготовка до професійного спілкування іноземними мовами, а саме, надання студентам певних знань, формування у них умінь і навичок, що забезпечать відповідний рівень їх професійної діяльності. Адже зростаючі зовнішньоекономічні контакти посилюють значення оволодіння іноземною мовою, оскільки гарантують професійне спілкування, ділове листування, ведення переговорів та неофіційних бесід, що посилюватиме ефективність професійної діяльності. Але саме ці питання, на сьогодні, залишаються ще не розкритими.

Mykhailenko O.V.

**METHODOLOGICAL APPROACHES TO TEACHING BUSINESS ENGLISH
TO FUTURE LAWYERS IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS
OF 1-2ND LEVEL OF ACCREDITATION**

The article highlights the main competences which future lawyers ought to develop in the process of learning English. It also points out the principles of teaching which are professionally oriented.

Key words: business English, lawyer, competence, principles.

Михайленко А.В.

**МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ ДЕЛОВОМУ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ
БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ-ЮРИСТОВ
В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ I-II УРОВНЯ АККРЕДИТАЦИИ**

В статье рассматриваются основные компетенции по иностранному языку, какие должен усвоить будущий специалист-юрист, а также принципы организации учебного процесса, с помощью которых формируются эти компетенции.

Ключевые слова: деловой английский язык, юрист, компетенция, принципы.

Література

1. Замкова Н.Л. Формування професійних якостей майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності у процесі вивчення іноземних мов: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – К., 2005. – 254 с.
2. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. – М.: Просвещение, 1991. – 220 с.
3. Любченко О.С. Довідник учителя англійської мови в запитаннях та відповідях. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 608 с.
4. Панова Л.С. Методика навчання іноземної мови в школі: Навчально-методичний посібник для студентів факультету іноземних мов. – Видання 2-ге, переробл. та доповн. – Ніжин: НДПУ, 2003. – 149 с.
5. Рогова Г.В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Г.В. Рогова, Ф.М. Рабинович, Т.Е. Сахарова. – М.: Просвещение, 1991. – 287 с.

Стаття надійшла до редакції 09.06.09